

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sk/39/2020
Identifikačné číslo spisu: 3019200364
Dátum vydania rozhodnutia: 02.07.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:3019200364.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu JUDr. Jany Martinčekovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD., v právnej veci žalobcu: Bc. S. Q., nar.: XX.XX.XXXX, bytom D. XXX, XXX XX D., právne zastúpený advokátom Mgr. Tomášom Dragulom, so sídlom Centrum 18/23, 017 01 Považská Bystrica, IČO: 51 339 692, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta č. 8-10, 813 63 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej č. XXX XXX XXXX X z 20.06.2019, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č.k. 14Sa/37/2019-33 z 13. augusta 2020, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne č.k. 14 Sa/37/2019-33 z 13. augusta 2020 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Trenčíne rozsudkom č.k. 14 Sa/37/2019-33 z 13. augusta 2020 (ďalej len „napadnutý rozsudok“) zrušil rozhodnutie generálneho riaditeľa žalovanej č. XXX XXX XXXX X z 20.06.2019 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“), ktorým generálny riaditeľ žalovanej zamietol odvolanie žalobcu a v celom rozsahu potvrdil rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X z 8. marca 2019 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“) o nepriznaní invalidného dôchodku žalobcovi z dôvodu nespĺnenia podmienky potrebného počtu rokov obdobia dôchodkového poistenia podľa § 72 ods. 1 písm. g/ zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“).

2. Zrušenie preskúmaného rozhodnutia krajský súd odôvodnil vývojom judikatúry, ktorej závery poskytujú iný náhľad na právnu problematiku, než aký prezentovala žalovaná. Uviedol, že uvedené závery síce vznikli v reakcii na preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa väčšinou nárokov na starobný dôchodok, sú však podľa názoru krajského súdu využiteľné aj pri preskúmaní rozhodnutia vydaného v konaní, predmetom ktorého je nárok žiadateľa na invalidný dôchodok, keďže tak pre starobný dôchodok ako aj pre invalidný dôchodok je potrebné získať určité zákonom stanovené minimum obdobia rokov dôchodkového poistenia.

3. Krajský súd poukázal na záver rozsudku sp.zn. 9So/214/2008 zo dňa 28.10.2009, podľa ktorého na

účely stanovenia výšky starobného dôchodku je potrebné do doby dôchodkového poistenia započítať aj doby, hodnotené na účely príspevku za službu. Až po takom stanovení výšky starobného dôchodku možno sumu starobného dôchodku krátiť o sumu príspevku za službu, považovaného za výsluhový dôchodok. Ďalej poukázal na rozsudok sp.zn. 7So/138/2011 zo dňa 15.08.2012, podľa ktorého „priznanie výsluhového dôchodku podľa zákona č. 328/2002 Z.z. nevylučuje, aby obdobie výkonu služby profesionálneho vojaka (policajta a vojaka prípravnej služby) nebolo považované za obdobie dôchodkového poistenia podľa zákona o sociálnom poistení, ktoré je významné pre zistenie výšky dôchodku. Vylúčenie tohto obdobia sa vzťahuje len na prípady priznania invalidného výsluhového dôchodku, invalidného dôchodku alebo čiastočne invalidného dôchodku podľa § 40 až 45 a § 101 zákona č. 328/2002 Z.z. takým spôsobom, že za túto dobu poistenia nepatrí zodpovedajúca časť dôchodku poistenca, ktorý bol pred priznaním týchto dávok poistený v osobitných systémoch dôchodkového poistenia. Pri takomto postupe odporkyňa poskytnúť dávku dôchodkového poistenia len za obdobie, počas ktorého jej bolo za poistenca zaplatené poistné a poistenca na jeho dôchodkových nárokoch neukráti.“ a taktiež rovnaký názor vyjadrený v rozsudku sp.zn. 9So/127/2015 zo dňa 26.04.2017.

4. Krajský súd dospel k záveru, že správna žaloba je dôvodná, keďže preskúmané rozhodnutie je zaťažené vadou nesprávneho právneho posúdenia veci. Spornou otázkou je nezhodnotenie obdobia služobného pomeru žalobcu pre účely priznania invalidného dôchodku, čo žalovaná s poukazom na ustanovenie § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení odôvodnila tým, že uvedené obdobie bolo žalobcovi zhodnotené pre nárok na výsluhový dôchodok, ktorý mu aj bol priznaný. Uvedenú argumentáciu vnímal krajský súd ako nesúladnú s vyššie citovanými rozhodnutiami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a znovu poukázal na záver, že pri rozhodovaní o nárokoch poistencov, ktorým bola priznaná niektorá z dávok výsluhového zabezpečenia poistencov osobitného systému (tu výsluhový dôchodok), je potrebné najprv vypočítať teoretickú výšku dôchodku, ktorá by im patrila vtedy, ak by všetky doby poistenia získali vo všeobecnom systéme, následne vypočítať teoretickú výšku dôchodku, ktorá by im patrila po zhodnotení doby poistenia v osobitnom systéme a odpočítať ju od teoretickej výšky dôchodku, vypočítanej pri zohľadnení celej doby poistenia a až takto vypočítaná dávka môže zachovať všetky oprávnené nároky uvedených poistencov osobitného systému.

5. Proti rozsudku krajského súdu podala žalovaná (ďalej aj „sťažovateľka“) kasačnú sťažnosť z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci krajským súdom podľa § 440 ods. 1 písm. g/ zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len SSP). Žalovaná vychádzala z toho, že žalobca ku dňu vzniku invalidity, t.j. k 30. septembru 2015 dosiahol vek 55 rokov (XX.XX.XXXX), preto na nárok na invalidný dôchodok bolo potrebné splniť podmienku získania najmenej 15 rokov obdobia dôchodkového poistenia pred vznikom invalidity. Poukázala na znenie ustanovení § 255 ods. 5 a § 60 ods. 2 zákona o sociálnom poistení a na to, že doba služby už bola žalobcovi zhodnotená pre nárok na výsluhový dôchodok a nie je možné ju hodnotiť aj pre invalidný dôchodok. Vtedajšia Česká a Slovenská Federatívna republika sa v roku 1991 zaviazala prijímať záväzky len pokiaľ ide o časť III. Dohovoru č. 128 o invalidných a pozostalostných dávkach týkajúcu sa starobného dôchodku. Keďže invalidný dôchodok je uvedený v II. časti Dohovoru č. 128 do úvahy neprichádza ani aplikácia čl. 33 ods. 2 uvedeného Dohovoru v časti VI. - Spoločné ustanovenia na invalidný dôchodok.

6. Sťažovateľka poukázala na rozhodnutie najvyššieho súdu sp.zn. 9So/110/2015 z 24.04.2019, ktorý vydal v intenciách nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. PL. ÚS 16/2017-52 z 13.02.2019, ktorým ústavný súd nevyhovel návrhu najvyššieho súdu na vyslovenie nesúladu ustanovení § 60 ods. 2 a 3 a § 255 ods. 5 a 6 zákona o sociálnom poistení s čl. 12 ods. 2 a čl. 39 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Sťažovateľka je toho názoru, že rozhodnutie č.k. 7So/138/2011 citované v rozsudku krajského súdu sa na prejednávajúcu vec nevzťahuje, keďže v uvedenom prípade išlo o nárok na starobný dôchodok, nie invalidný. Žiadala, aby kasačný súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

7. Ku kasačnej sťažnosti žalovanej sa vyjadril žalobca, ktorý uviedol, že jediným dôvodom nepriznania invalidného dôchodku je nesplnenie počtu rokov dôchodkového poistenia, pričom žalobca bol

dôchodkovo poistení viac ako 15 rokov, hoci v osobitnom systéme, ktorý mu vyplýval z pracovnej činnosti. K nálezu Ústavného súdu PL. ÚS 16/2017 z 13.02.2019 uviedol, že v danom prípade ústavný súd posudzoval výlučne súladnosť ustanovení § 255 ods. 5, § 60 ods. 2 zákona o sociálnom poistení s ústavou, pričom dospel k záveru, že tieto nie sú protiústavné. Spôsob výšky dôchodkov zložiek policajného zboru a vojakov v zmysle zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov v aktuálnom znení resp. započítanie doby dôchodkového poistenia počas výkonu služby však bol jasne stanovený v rámci praxe všeobecných súdov, pričom ústavný súd im nie je nadriadený, ale výlučne skúma ochranu ústavou zaručených práv a slobôd a je zrejmé, že rozhodovacia prax najvyšších súdnych autorít je vedená spôsobom ako ju uviedol krajský súd. Žiadal kasačnú sťažnosť zamietnuť.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd podľa § 438 ods. 2 SSP preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovanej je dôvodná.

9. Podľa § 70 ods. 1 zákona o sociálnom poistení poistenec má nárok na invalidný dôchodok, ak sa stal invalidný, získal počet rokov dôchodkového poistenia uvedený v § 72 a ku dňu vzniku invalidity nespĺňa podmienky nároku na starobný dôchodok alebo mu nebol priznaný predčasný starobný dôchodok.

10. Podľa § 72 ods. 1 písm. g/ zákona o sociálnom poistení v znení účinnom ku dňu vydania rozhodnutia počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok poistenca vo veku nad 45 rokov je najmenej 15 rokov.

11. Podľa § 72 ods. 2 zákona o sociálnom poistení počet rokov dôchodkového poistenia na vznik nároku na invalidný dôchodok sa zisťuje z obdobia pred vznikom invalidity zákona o sociálnom poistení.

12. Podľa § 1 ods. 3 zákona o sociálnom poistení tento zákon sa nevzťahuje na príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Národného bezpečnostného úradu, Zboru väzenskej a justičnej stráže, Hasičského a záchranného zboru, Horskej záchranej služby, colníkov (ďalej len „policajt“), profesionálnych vojakov ozbrojených síl, vojakov mimoriadnej služby (ďalej len „profesionálny vojak“), ktorých sociálne zabezpečenie je upravené osobitným predpisom, ak tento zákon neustanovuje inak.

13. Podľa § 60 ods. 2 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom od 01.01.2004 obdobie dôchodkového poistenia je aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby, ak toto obdobie policajt a profesionálny vojak nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.

14. Podľa § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom od 01.01.2004 za obdobie dôchodkového poistenia sa považuje aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby získané do 31.12.2003, ak toto obdobie policajt, profesionálny vojak a vojak prípravnej služby nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.

15. Medzi účastníkmi nebolo sporné, že žalobca je poberateľom výsluhového dôchodku od 01.11.2007 podľa zákona č. 328/2002 Z.z., pričom pre nárok na výsluhový dôchodok mu bola započítaná doba základnej vojenskej služby od 13.08.1978 do 12.08.1980 a doba služobného pomeru v Policajnom zbore od 01.10.1988 do 31.12.1999 zaradená do I. kategórie funkcií a doba služobného pomeru v Policajnom zbore od 01.01.2000 so 31.10.2007 zaradená do III. pracovnej kategórie. Pre nárok na výsluhový dôchodok mu bolo zhodnotených 21 rokov a 36 dní. Nebol sporný ani dátum vzniku invalidity 30.09.2015, ku ktorému žalobca dosiahol vek 55 rokov. Taktiež nebolo sporné, že vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia, upravenom zákonom o sociálnom poistení, navrhovateľ pred vznikom invalidity získal tzv. „civilné“ obdobie dôchodkového poistenia v rozsahu 4 703 dní, teda 12 rokov a 323 dní.

16. Krajský súd nesprávne pri posudzovaní zákonnosti rozhodnutia vychádzal z právneho názoru najvyššieho súdu vysloveného v rozsudku sp.zn. 7So/138/2011, resp. 9So/214/2008 a 9So/127/2015, vzhľadom na to, že v uvedených veciach bolo predmetom preskúmania rozhodnutie o nároku na starobný dôchodok. Aj z neskoršej judikatúry najvyššieho súdu vyplýva, že prihliadnutie na doby služby je možné len v prípade starobného dôchodku, a to krátením teoretickej sumy starobného dôchodku v zmysle čl. 33 ods. 2 Dohovoru o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach (č. 128), publikovaného v Zbierke zákonov pod č. 416/1991 Zb. Keďže však Československá socialistická republika prijala záväzky podľa Dohovoru č. 128 len v časti, týkajúcej sa starobných dôchodkov, taký postup pri invalidných dôchodkoch aplikovať nemožno.

17. Najvyšší súd Slovenskej republiky pri posudzovaní zákonnej úpravy nároku na invalidný dôchodok v inej veci dospel k názoru, že ustanovenia § 60 ods. 2 a 3 a § 255 ods. 5 a 6 zákona o sociálnom poistení nie sú v súlade s čl. 12 ods. 2, čl. 39 ods. 1 zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky, a preto v súlade s § 109 ods. 1 písm. b/ zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v spojení s § 492 ods. 1 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok dňa 05.12.2016 podal na ústavný súd návrh na začatie konania o súlade predmetných ustanovení zákona o sociálnom poistení s Ústavou Slovenskej republiky.

18. Ústavný súd nálezom zo dňa 13.02.2019, sp.zn. PL. ÚS 16/2017-52, tomuto návrhu najvyššieho súdu však nevyhovel. V dôvodoch nálezu ústavný súd okrem iného uviedol:

„... posudzovanie nároku na vznik invalidného dôchodku sa systémovo posudzuje podľa právnej úpravy, t. j. iného systému, ako je sociálne zabezpečenie policajtov a vojakov vrátane potrebnej doby zamestnania ako jednej z podmienok pre vznik nároku naň. Možnosť vzniku nároku na invalidný dôchodok zo systému „všeobecného“ sociálneho poistenia osobám, ktoré boli účastníkmi systému sociálneho zabezpečenia policajtov a vojakov, môže fakticky/reálne nastať až po tom, ako policajt alebo vojak ukončil svoj služobný pomer, bol mu priznaný výsluhový dôchodok a rozhodol sa ďalej pracovať ako zamestnanec participujúc obligatórne na sociálnom poistení podľa zákona o sociálnom poistení. Z dôvodu, že ide o osoby začlenené do samostatného systému sociálneho zabezpečenia rešpektujúc osobitnú náročnosť ich práce a verejný záujem na zabezpečení výkonu týchto služieb ktoré sa po skončení ich služobného pomeru zamestnali v rámci iných pracovnoprávných vzťahov zakladajúcich ich účasť na sociálnom poistení, kde však platia iné pravidlá, môžu sa im tieto iné pravidlá zdať, vzhľadom na čas, kedy do týchto nových vzťahov vstúpili, prísne. Zdanie prísnosti môže u nich evokovať aj zdanie protiústavnosti.

Podľa názoru ústavného súdu by ale riešenie, ktoré by v rámci sociálneho poistenia bez ďalšieho favorizovalo určitú skupinu subjektov z iného systému sociálneho zabezpečenia - odpustiť alebo znížiť bez ďalšieho všeobecne ustanovenú potrebnú dobu účasti na sociálnom poistení pre vznik nároku na invalidný dôchodok - by bolo vo vzťahu k ostatným účastníkom systému sociálneho poistenia nesystémové a nespravodlivé. Ak by malo ísť o „zmäkčenie“ podmienok pre vznik nároku na invalidný dôchodok podľa zákona o sociálnom poistení, teda o „zvýhodnenie“ osôb poberajúcich výsluhový dôchodok bez toho, aby sa toto „zmäkčenie“ eliminovalo iným riešením, prípadne participáciou štátu, potom by vyvstala aj otázka ústavnosti takéhoto riešenia. ...

... nemožno nebrať do úvahy a prehliadnúť, že zákon o sociálnom poistení a zákon o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov upravujú dva samostatné vedľa seba stojace sociálne systémy, ktoré poskytujú zabezpečenie v starobe, pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa pre iný okruh osôb a za iných podmienok ustanovených týmito zákonmi upravujúcimi jednotlivé systémy. Nemožno však argumentovať protiústavnosťou všeobecne aplikovateľného modelu dôb zamestnania pre vznik nároku na invalidný dôchodok tých osôb, ktoré sú štandardnými účastníkmi tohto systému, a to len preto, že pre skupinu osôb prichádzajúcich z iného systému, ale teraz už zúčastnených vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia, sú parametre nastaveného modelu dôb zamestnania pre nich náročné na splnenie a z ich pohľadu prísne až nespravodlivé. Vzhľadom na uvedené je v prvom rade vecou zákonodarcu, ako sa vyrovná s vecnou stránkou problému.

Vychádzajúc z uvedených východísk možno v závere zhrnúť, že navrhovateľom napadnuté ustanovenia zákona o sociálnom poistení, nie sú podľa názoru ústavného súdu v konflikte s čl. 39 ods. 1 ústavy ani s

čl. 55 ods. 1 ústavy. ...“

19. Ústavný súd SR v rozhodnutí sp.zn. III. ÚS 274/07 z 11. októbra 2007 uviedol, že „orgány aplikujúce správne právo a spomedzi nich osobitne sudcovia pri rozhodovaní v správnom súdnictve, sú oprávnení nedostatky zákonnej právnej úpravy svojím výkladom odstraňovať. Takéto odstraňovanie však nemožno považovať za legislatívnu činnosť, ktorá by narúšala ústavný princíp trojdelenia štátnej moci. Sudca pri interpretácii normy správneho práva nesmie tvoriť, ale môže odhaľovať a formulovať vzťahy medzi jednotlivými právnymi normami vychádzajúc z účelu a zmyslu právnej úpravy“. Ústavný súd uznáva oprávnenie správnych súdov odstraňovať nedostatky zákonnej úpravy, teda vyplňať tzv. pravé či nepravé medzery v práve. Aby mohlo byť využité toto oprávnenie, musí však existovať medzera v práve, ktorú treba výkladom vyplniť. Súd nie je oprávnený odmietnuť aplikovať jasné a vnútorne nerozporné ustanovenie zákona. Takýmto spôsobom by došlo k porušeniu trojdelenia štátnej moci a všeobecný súd by sa stal de facto negatívnym zákonodarcom, čo je v právnom štáte neprípustné. Takéto oprávnenie má za istých okolností ústavný, nie však všeobecný súd. Kasačný súd preto nemôže ignorovať platné a účinné ustanovenia zákona o sociálnom poistení (§ 60 ods. 2 a § 255 ods. 5). Ako uviedol aj ústavný súd v citovanom náleze, ktorým zamietol návrh na vyslovenie nesúlady týchto ustanovení s ústavou, je v prvom rade vecou zákonodarcu, ako sa vyrovná s vecnou stránkou problému. V danom prípade však do dnešného dňa nedošlo zo strany zákonodarcu k zmene právnej úpravy obsiahnutej v ustanoveniach § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení.

20. Vzhľadom na uvedené dôvody a citovaný nález Ústavného súdu odvolací súd pri posudzovaní zákonnosti preskúmaného rozhodnutia o nároku na invalidný dôchodok musel vychádzať z ustanovení § 60 ods. 2 a § 255 ods. 5 zákona o sociálnom poistení, v zmysle ktorých v konaní o nároku na invalidný dôchodok podľa tohto zákona nemožno prihliadať na doby, ktoré boli navrhovateľovi zhodnotené pre nárok na výsluhový dôchodok podľa zákona č. 328/2002 Z.z. Bez uvedenej doby služby žalobca získal obdobie dôchodkového poistenia v rozsahu iba 12 ukončených rokov, takže pred vznikom invalidity nesplnil podmienku najmenej 15 rokov dôchodkového poistenia podľa § 72 ods. 1 písm. g/ zákona o sociálnom, a preto mu nárok na invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 tohto zákona nevznikol.

21. Z uvedených dôvodov kasačný súd nemohol súhlasiť s právnym posúdením vyjadreným v rozsudku krajského súdu, a preto rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 462 ods. 1 SSP). V ďalšom konaní krajský súd opätovne vec prejedná a rozhodne, pričom právnym názorom vyjadreným v tomto rozhodnutí je viazaný (§ 469 SSP). V novom rozhodnutí krajský súd rozhodne aj o trovách kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

22. Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný riadny opravný prostriedok.